

Laskennallinen tarveselvitys: Eheä-hanke

Yksikkö: Strategia- ja konsernipalvelut, kehittämissyksikkö

Laatija: Heli Aalto 18.8.2023

Hankkeen kuvaus

Kehitetään Pohjois-Karjalassa kuntien ja hyvinvointialueen yhdyspinnalla päihde- ja pelikasvatusta esiopetuksesta 2.asteelle, päihteiden puheeksiottoa kuntien palveluissa ja tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön lopettamisen tukea eri-ikäisille. Hankkeessa kehitetään ja käyttöön otetaan toimintamalleja ja käytäntöjä, jotka selkiyttävät ja roolittavat yhdyspinnalla tehtävää ehkäisevää päihdetyötä laadukkaampaan ja suunnitelmallisempaan suuntaan.

Siun sote on rahoituksen päähakija. Hankkeessa on kaksi osatoteuttajaa Pohjois-Karjalan kansanterveys ry sekä Pohjois-Karjalan syöpäyhdistys ry.

Osa Pohjois-Karjalan kunnista on hankkeessa mukana kumppaneina (Heinävesi, Outokumpu, Liperi, Kontiolahi, Lieksa, Nurmes, Kitee, Tohmajärvi, Rääkkylä).

Lisäksi Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä Riveria ja ammattiopisto Luovi ovat hankkeessa kumppaneina.

Hankerahoitusta on haettu ajalle ajalle 1.1.2024-30.9.2025

Rahoituslaskelma

Koko haettavan hankkeen kokonaiskustannusarvio	423 354 €.
Koko haettavan hankkeen omarahoitusosuus	55 714 €.
Siun soten talousarvio	168 881 €
Siun soten omarahoitus	41 842 €
Kuntien omarahoitus, jaetaan asukasluvun suhteessa	8872 €
Riveria omarahoitus	2500 €
Luovi omarahoitus	2500 €

Hankkeen tarve

Ehkäisevä päihdetyö on sekä kuntien että hyvinvointialueiden lakisääteistä toimintaa. Haettavalla rahoituksella tuetaan sekä yhdeksän Pohjois-Karjalan kunnan että Siun soten toimintaedellytyksiä ehkäisevässä päihdetyössä.

Päihteiden käyttö lisää sairastavuutta ja ennenaikaisen kuoleman riskiä. Nikotiinituotteiden käyttö ja erityisesti alkoholin ongelmakäytön välilliset ja välittömät kustannukset aiheuttavat merkittäviä taloudellisia haittoja yhteiskunnalle. Tupakoinnin arvioidaan aiheuttaneen Suomessa vuonna 2020 noin 400 000 vuodeosastohoitopäivää ja yli 262 000 käyntiä terveydenhuollossa. Tupakointi aiheutti arviolta yli 500 uutta työkyvyttömyyseläkejaksoa. Merkittävimmät tupakoinnista aiheutuvat välilliset kustannukset liittyvät ennenaikaisiin kuolemiin. Tupakoinnin aiheuttamia 35–64-vuotiaiden kuolemia arvioitiin Suomessa olleen hieman

yli 1 000 vuonna 2020. Tupakoinnista johtuvista ennenaikaisista kuolemista aiheutuvat kustannukset olivat noin 229 miljoonaa euroa.

Puheeksioton kustannushyötyjä kansallisissakaan arvioissa ei ole saatavilla, mutta puheeksioton jälkeen tehtävän riskiasiakkaiden mini-intervention kustannushyötyjä kansallisella tasolla on tuoreeltaan laskettu.

Tutkimuksen mukaan alkoholin käytön mini-intervention laaja käyttöönotto Suomessa vähentäisi alkoholin riskikäyttäjien määrää, alkoholista johtuvia terveyshaittoja, terveyspalveluiden käyttöä ja kuolemia. Erityisesti vähenisivät varsinaisten alkoholisairauksien aiheuttamat haitat. Myös terveydenhuollon kustannukset vähenisivät ja kansantalouden käytettävissä oleva, palkkasummalla mitattu työpanoksen arvo kasvaisi arvion mukaan noin 24 miljoonalla eurolla.

Tehdyn arvion mukaan mini-intervention laajalla käyttöönotolla vältettäisiin kaikkiaan 116 kuolemaa vuodessa. Perusterveydenhuollon käyntejä olisi vuodessa 400 vähemmän, avohoitokäyntejä noin 7 600 vähemmän, erikoissairaanhoidon vuodeosastojen hoitopäiviä noin 11 000 vähemmän ja sairauspäivärahopäiviä noin 28 000 vähemmän vuodessa. (lähde: <https://thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/ehkaiseva-paihde-tyo-puheeksiotto-ja-mini-interventio/alkoholin-kayton-puheeksiotto-ja-mini-interventio>)

Haittavaikutusten laskeminen ja taloudellisen hyödyn osoittaminen hankkeessa eksaktisti on haasteellista. Hyvinvointialueella voidaan kuitenkin olettaa, että systemaattinen ehkäisevän päihdetyön toiminnan pitkän aikavälin vaikutukset näkyisivät näiden kustannusten vähentymisenä tai ainakin tasaantumisenä